

Forfatter: Palladius, Peder

Titel: Peder Palladius' Danske Skrifter

Citation: Palladius, Peder: "Peder Palladius' Danske Skrifter", i Palladius, Peder: *Peder Palladius' Danske Skrifter*, udg. af Lis Jacobsen , H.H. Thiele, 1911-1926, s. 234. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-palladius04val-shoot-idm140034109421680/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Peder Palladius' Danske Skrifter

En tro formaning oc paamindelse giort

i den beste mening/ mod den wchristelig forstreckelig oc
gruselig Gudz bespaattelse/ som er Suæren
och Banden.

5 **S**vorlunde at ondskab/ i de sidste dage/ skal faa offuer-
haand/ vope oc opstige/ paa det høyste/ efter vor Her-
ris Christi Prophecie/ Och at samme tid skal bliffue
gandske farlig/ efter den hellige Pauli Prophecie/ for den
offuermaadige slemme wdygd/ synd oc skam som da vil ske/
10 det haffuer vor kære Herre Gud/ langt tilforn/ ladit oben-
barlige oc for huer mands øyen affcontrofeye oc male/ ved
Daniel Prophet/ vdi den siun oc Billede/ som Konge Tabu-
godonosor saa vdi Drømme/ hues Hoffuit vaar aff Guld/
Daniel: 2 Brystene aff Sølf/ Bugen aff Kaaber/ Benene aff Jern/
15 oc Søderne/ en del aff Jern/ oc en del aff Leer/ huilken siun
Daniel vdligger oc vdryder/ aff Guds obenbarelse/ paa de
fire Monarchier eller Konge Riger/ som er de Agyptier/ Meder
oc Perser/ de Greker oc for det Tierde oc sidste/ de Romere/
vdi huilket Konge rige (som Historier det vduise) Verden er
20 bleffuen io verre oc verre/ oc er kommen paa det sidste/ fra
25 **G**uld/ aldelis ned til Leer || oc skarn/ Huor paa saadan suar
byrde kand icke lenge bliffue standende/ Men naar de Lier-
føder bliffue eckon lidet røde aff sted/ at den gandske Byrde
syncker da strax ned efter/ och falder paa en hob. Men at lige
25 den samme tid er nu saar haande/ och at wi ere oc leffue nu
i den samme/ huor vdi det Billede staar icke alleniste paa Lier-
føder/ men aldelis paa idel dreck oc skarn/ som kand icke bliffue
fremdelis lenger bestaaende/ oc mand haffuer inted lenger ath
tøffue eller forbide efter/ end ath alle ting skulle gaa til grunde/
30 oc falde i hul/ met huer andre/ Der vdi ere wi alle sammen/
met en røst til hobe vor egne Propheter/ som forkynde och
Prophetere om vor egen wlycke/ robe oc sfrage/ klage oc sige
til lige/ at ondskab er opstigit paa det alder høyste/ alle wdyg-
der haffue saat den høyste grade oc sæde/ Verden formaa icke/
35 oc ey helder kand bliffue argere oc verre/ Oc der som Gud

end nu vilde opholde verden en tid lang och lade det Billede
 (som er ellers icke mueligt) end nu nogit lenger staa i sin mact
 oc velde paa de vege lier søder oc skarn søder/ Da skal dog
 Solen paa Himmelen icke mere kunde ansee saadan ondskab/
 opstiget paa det høieste/ oc iorden skal icke helder lenger kunde 5
 bære fruct.

Saa langt ere wi nu komne/ Gud være loffuit/ i den sidste
 oc alle farligste tid/ at wi see/ eller megit mere tage oc føle
 paa/ at Verden er opstigit/ paa den høieste grade/ i al ond-
 skab/ huad høyt opstiger/ det falder høyt/ och skal visselige 10
 sønderbrydes/ hoss den veflage bliffuer det hengendis/ Men
 ath wi skulde komme den store fare oc nød som off henger
 paa/ lenger hen/ det kunde wi icke end begynde/ end sige fuld-
 komme/ som er at alle samer/ || oc huer saar sig skulde bedre 22r
 sit leffnit oc stikke sig i denne farlige tid/ oc i disse onde Dage/ 15
 met bod oc bedring/ paa vort leffnit. Suer Kaster sin Synd
 (som den Sedenske mand sagde Persius) bag sin Xyg oc speg- 22r
 ler sig diff emellem i andre Saalkis Brøst/ rober och Flager
 iammerlige der offuer/ Men ingen begynder paa sig selff.

Saa haffuer Øffrigghed oc neder lagt Suerdit/ seer igennem 20
 fingre/ haffuer tagit Brillemagerne deris haandueræ fra dem/
 og lade alle Gruselige Synder gaa for sig/ vore oc opstige.
 Thi huor ingen straff er/ der er helder ingen frøct/ huor som
 ingen frøct er/ som den Sedenske mand siger/ Licentia omnes 25
 deteriores sumus/ der fand det icke anderlunde til gaa/ end at
 egenfindighed oc genstridighed vore/ wdygder opstige paa det
 høieste/ och faa offuerhaand.

Men at ieg legger ocsaa min iemmerlig Flagemaal der til/
 Saa rimer ieg aldelis offuer ens met det almindelige Kaab
 oc Flagemaal/ oc holder det ocsaa mere end vist derfaare/ at 30
 det onde er icke aleniste opstiget paa det høieste/ Men at der
 er ingen last eller bespaattelse mere tilbage som Sathan maa
 eller fand hente hid vdaff Selffuede saar Domme dag/ saa
 lang som hans tid end nu fand vere. Oc ieg derfaare/ holder
 oc acter denne neruerendis tid/ met den almindelig Prophecie/ 35
 om vort iammerlige Flagemaal/ saar den sidste/ och alderfarligste/

som fand icke nu/ mere bliffue argere eller verre. Oc at ieg
 effter den hellige Pauli tilladelse/ ocsaa lader mig it lidet
 bruge/ effter mit sind oc gode tycke/ och er dette at Sathan
 skal faar Domme dag her vdsøse al sin ondskab oc forgiftig-
 5 hed tilforn/ oc inted beholde tilbage/ holder ieg oc acter det ||
 20 aldelis derfaare (ieg vil lade en anden tencke huad hannem
 gaat tycker) at den alder groffueste oc siste ondskab/ som Dieff-
 uelen haffuer spart til it Stick/ mod det hellige Euangelium/
 oc mod vor herris Christi Rige/ er alle rede framkommen/ til
 10 Valet/ at gjøre skade oc forsøge sig der paa i det siste/ at gøre
 it anlaab/ met sin Storm/ til vor Herre Jesum Christum oc
 hans kircke.

Huilkæn siste oc alder verste synd/ som er Gud paa det
 høieste til mode/ er vden al tuil den forfreckelig oc gruselig
 15 Guds bespaattelse/ som er at suære oc bande/ huilkæn synd
 haffuer aldrig været vdi Verden/ ey helder nogen tid hørt saa
 som mand maa nu høre. Sedninger haffde vel oc deris suæren
 oc banden/ Disligiste vore Saareldre/ Men saadan en gruse-
 lig bespaattelse/ som nu er i alle Stater/ oc brugelig/ baade
 20 hoss de Gamle oc hoss de Vnge/ haffuer Gud icke vild oplade
 Døren eller obenbarit ind til denne tid/ men haffuer holdit den
 tillest i Selffuede vnder stercke laass/ huilkæn der haffuer nu
 brøst sig vd/ som den der lenge haffuer været indeluct/ och er
 vdfalden met stor vold och mact vdi hobe tal/ at hun haffuer
 25 saa hastelige indtagit oc opfyldt gandske Danmark och besyn-
 derlige de Steder som det hellige Euangelium predictis vdi/
 at det er nu kommit saa net/ at nogit net det tredie eller fierde
 ord hoss huert Menniske/ liden eller Stor/ er en gruselig Guds
 bespaattelse/ met Suæren och Banden/ och vort Danske sprog/
 30 vil icke lade sig lenger tale/ icke helder vel lyde oc flinge i øren/
 vden hun bliffuer tyck oc fast spæktit/ met Suæren oc Banden/
 huilkæn skendige last mand acter icke nu at være Synd/ men
 til at pryde oc Smycke sin tale met/ at ocsaa de vnge Børn/
 35 som komme fra Vogen || oc til deris Abc/ opuøse der met oc
 ere langt bedre ferdige oc nemme til at bande met adskillige
 slags bander/ end de ere vdi Troens artickele oc vdi Bønen/

Fader vor/ Thi Suæren oc Banden er nu Kommen oc indryct
i deris sted. Thi Fader oc Moder/ Hofbonde oc hustru Kunde
vel lade øret til inde i deris huff/ och høre saadanne skendige
laster/ aff deris Tiunde oc Børn/ ia vel hoff bordit/ vden al
fortrydelse eller straff/ icke anderlunde end at Bände heder at 5
Bede. Øffrigheden haffuer tilstopit øren oc saa emod saadan
Banden/ lige som Ormen gør/ oc vil icke høre/ oc der som de
end høre det/ da holde de oc regne det for ingen Synd.

Oc at ieg holder saa faare/ at denne Synd er en besyn-
derlig Synd/ oc den sifte/ som er beholden ind til denne tid/ 10
beuegis ieg først der aff/ at det er aldelis en ny Synd oc ellers
icke saa hoff andet Jaalk/ icke helder til paa denne Stund/
ia icke helder i nogen anden Nation eller sprock/ som aleniste
i Tydskland och her hoff oss/ oc der til met ingen Sted almin-
derligere och Brugeligere/ end der som det salige Guds ord 15
prædickis/ och for det tredie/ er denne Synd opkommen/ icke
foruden Guds besynderlige tilstedelse/ met och nest hoff Euan-
gelium inden disse neste 40. Aar/ Guds ord och Christi Rige
til den sifte/ och alder farligste Stød oc forargelse/ men for
det fierde/ at ieg holder saa faare/ at der fand icke være en 20
Støre Synd eller fram Komme/ end denne Guds bespaattelse/
som nu regere/ huilcken der dog ingenlunde/ oc saa gaat som
aff ingen holdis faar at være Synd.

Mand haffde for sæd/ faar vor tid/ i alle Kircker/ vdi
Dimmel vge at formaledide oc forbande oc robe paa || den 25 30
forrædere Juda/ oc de andre Jøder/ som haffde faarsfest oc
drebt vor Herre Jesum Christum/ mand forundrede sig oc saa
der paa/ at iorden obnede sig icke/ eller at der fald icke Jld ner
aff Himmelen/ oc opslugede oc fortærede den forræder/ oc
dem som miurde Guds søn/ end dog at de hendømte vor Herre 30
Jesum Christum til Døde/ vdaff vanuittighed/ som den hellige
Petrus bær vidne om dem/ Christus beder oc saa self for Acto: 3
dem/ som hannem pinte oc hengde paa faarsst/ som de der
icke viste huad de haffde giort. Men at vor salig gører och
genløser bliffuer nu saa vitterligt oc met ret forsæt/ alligeuel 35
at hand bekendis at være ærens Herre/ den leffuende Guds

Søn oc den gandske Menniskelige flects salighed/ tuffinde
 maal gruseligere saar giort/ pint/ bespaattit/ lastit/ och stent/
 Der vil icke it Menniske lade sig finde/ som der vil haffue met
 ynck vdooffuer/ der saadan gruselig bespaattelse fand være til
 5 mode/ Thi det er nu bleffuit til en vel behagelig/ deylig oc
 Lucet 23 herlig tale. Vor Herre Christus haffde end nogle Quinder
 der hand bleff vdsørd/ som ynckedis offuer hannem oc begræde
 hannem/ Men nu kunde Forelderne høre saadan pine/ be-
 spaattelse och saargørelse/ aff deris Børn/ vden al fortrydelse/
 10 saa at det er dem mere behageligt/ end at de skulde sette dem
 der emod/ eller gøre dem ont/ at de haffue saadanne Børn.
 Der Christus bleff kaarsfest/ da haffde den Høffuismand och
 de andre som stode der hos metlidelse met hannem. Men nu
 der Christus bliffuer mange finde ynckeligere bespaattit och
 15 skendit/ hører vel Offrigheden oc saa det vden al metlidelse/
 tage end vel selfue den Skendespes vdi henderne och saar gøre/
 20 pine oc dræbe vor Herre Jesum Christum. ||

Men haffuer Gud saa gruselige och forferdelige hiemsøgt
 oc straffit dem/ som myrde hans eniste Søn/ oc dog som til-
 20 forn er sagt/ vdaff Vanuittighed/ effter som vor Herris Christi
 Prophecie/ haffde tilforn Mat. 24. tilfende giffuit oc bleff
 fuldkommit ord fra ord/ som Historierne/ oc den Jøde Jose-
 phus/ som selfue vaar hoss den forstøring/ bescriffuer/ och
 alle deris effterkommere bleff hen støtte aff Gud/ i lige straff/
 25 oc som arme elendige saalck/ henstrøde oc hensprede/ i alle
 Land/ nu lengre end femtenhundrede Aar/ Huorlunde lade
 wi oss tycke/ w anseendis at wi det nu aldelis inted acte eller
 legge paa hierte/ huad saar en gruselig vrede/ der vil falde
 offuer disse Land/ huor grummelige Gud vil straffe oc hiem-
 30 søge dem/ der (som tilforn er sagt) viterligt oc aff ret forsæt
 langt argere/ paa ny igen pine oc plage (huilcke Gud saare
 vil fortryde) vor Herre Christum/ som er dog død saar dem/
 huess Ord oc Euangelium/ de dog bekende met munden/ at
 35 oc benedide Legome (som och bleffue wsaar gjorde aff Jø-
 derne) der icke nu sønder riffuis/ saargøris oc pinis/ aff de

Chriftine/ Guilckit den menige mand/ bedre er vitterligt oc fynt/
 end at det er behov/ at det skal opregnes/ i stycke tal/ Oc end
 dog/ mig gruer aff mit herte/ naar ieg tencker eckon paa den
 skendelig Guds bespaattelse/ och haffuer i den maade/ mindre
 løst/ at lade saadant vdkome/ paa Papir/ aff min Scriffue- 5
 feder. Dog kand ieg icke lade det være tilbage met mindre/
 end ieg det maa beuise met ith exempel/ Huorlunde dog/ den
 Guds bespaattelse er opstigit/ oc huor ynckelige/ ærens Serre/
 som haffuer købt oss/ met sit Dyre blod/ er sønder reffuen/
 pint och saargiort/ || vdi det at mand nu Suærer och bander 10 34 v
 ocsaa om vor Herris Jesu Christi induaal/ effterdi ath de
 andre Guds bespaattelser/ om de andre Christi ledemod/ ere
 nu nogit komne i brug/ och end for gamle/ Gud naadelige
 forlade mig/ at ieg skal det neffne/ Men ath nu saadan for-
 ferdelig Guds bespaattelse saa høyt opstiger/ at en from Chri- 15
 stens herte/ maa bliffue kalt der offuer/ oc er it vnder at Jor-
 den haffuer nu forglemt/ at oplade sig oc sluge i sig saadanne
 Skalcke/ met liff oc Siæl/ effterdi hun haffuer tilforn opslugit
 dem/ som mindre haffde syndit/ oc Offrigheden tide ocsaa stille
 der til/ och lade dem icke formercke/ at de ville straffe effter/ 20
 met den alle ringeste straff/ da vil nu den skendige last/ frem-
 delis ligge paa oss/ wi som ere i Predicke Embedit/ oc huile
 sig/ Der som wi fremdelis oc ville tide stille/ da bleffue Gud
 forarsagit til at straffe Siurden met de skabede Saar oc
 Skendebucke. 25

Men huad oss besynderlige giffuer aarsage til/ at tage haar-
 delige fat paa denne suare bespaattelse/ som er nu wstraffelig
 vdi Verden/ om wi icke end fortiene stor tack der met hoff Ver-
 den/ alligeuel at de vide/ at wi paa vort embedis vegne och
 at vndfly den euige fordømmelse/ som dem kunde vederfatis/ 30
 driffuis oc tuingis der til/ det vil ieg sette her frem/ aff den
 haarde predicken (som den høye Maiestat haffuer giort) ord
 fra ord/ som den lyder hoff Ezechiel: Prophet 3. Cap: der som 35
 Gud siger saa til oss alle/ som hand haffuer kaldit til predicke
 Embedit. 35

Ieg haffuer sæt dig til en Vectere/ offuer Israels Huss/ du

Skal høre ordet/ aff min mund/ oc paaminde dem paa mine
 vegne. Naar ieg siger til den wgudelige/ du skal visselige dø/
 c 1 r oc du atuarer hannem icke/ oc siger hannem || det icke/ met
 huilckit/ den wgudelig Fand foruare sig/ fra sit wgudelige
 5 væsen/ at hand maa leffue/ da skal den wgudelig dø for sine
 synders skyld/ men ieg vil kreffue hans blod aff din haand.
 Men paaminder du den wgudelig/ oc hand omuender sig icke
 aff sin wgudelige væsen oc veye/ Da skal hand dø for sine
 synders skyld/ men du haffuer reddit din Siel.
 10 Men huad der rører min person an/ i denne maade/ effterdi
 ieg er oc end dog aldelis wuerdig/ kaldit aff Gud/ til dette
 Embede/ Huilckit hand haffuer lagt saa stor en fare oc byrde
 paa/ Huor aff ieg maa befrycte mig hart for Saadan dom
 oc straff/ foruden det/ at ieg haffuer met mig selfue oc mine
 15 egne Synder/ dess ver/ mere end formegit at gøre met Gud/
 at ieg tør icke besuare mig met fremmede Synder/ eller gøre
 mig delactig aff dem/ met nogen lengre quertiendehed/ det
 haffuer mit kald/ Embede oc samuittighed/ oc saa de gruselige/
 forfæckelige tegen/ som ere skede oc seet/ nogle dage i mange
 20 Steder/ vdi begyndelsen/ paa dette Aar/ nest haff Tyrckens
 forferdelig anfald oc tilkomst/ giffue mig aarsage til/ at ieg
 vden ved min Kircke/ oc saa maa foruare mit Embede/ met
 obenbarlig skriffuelse/ effterdi at Gud giffuer oss til kende/ oc
 lader oss see/ vdi mange maade/ hans store tilkommendis vrede
 25 oc straff. Men effterdi/ at ieg finder mig altoringe/ at scriffue
 i lenge oc brede/ som vaare vel behoff/ om denne gruselige
 bespaattelse/ for haabendis at andre/ som det kunde gøre/
 skulle vel saadant vdrette/ vil ieg tage mig faare at giffue til-
 kende raad vey/ oc maade/ huorlunde saadan en bespaattelse/
 30 som nu holdis for en dygdelig ting/ oc vil faaste møde oc
 c 1 r arbeyd/ at oprycke met rode/ Fand || bliffue straffit aff Øffrig-
 hed oc plat ødeleggis/ paa det wi maatte bort vende fra oss/
 den vrede/ som er tilkende giffuit. Men ieg vil aleniste gøre
 min flid der til/ paa denne tid/ Effterdi at denne Guds be-
 35 spaattelse holdis for ingen Synd/ oc bliffuer derfaar icke
 straffit/ om ieg fand i det mindste/ giffue til kende/ huad denne

Gudz bespaattelse er for en gruselig Synd/ icke en almindelig Synd/ men den allerstørste/ och bør at straffis offuer alle Synder oc Misgierninger/ och met al den martyr oc pine mand fand optencke/ til at ødelege den met. Naar ieg det fand for fremme/ at det maatte begyndis/ haff nogle/ da vil ieg taake Gud/ och lade meg tycke/ at ieg haffde da gjort mit embede i nogen maade fyldist/ Men forliser ieg møde oc arbejde/ saa vil ieg gerne/ met Noe oc Loth anamme den spaat til løn/ oc alligeuel være tryg och fri i min samuittighed/ indtil saa lunge at Gud stikker oss Tyrcken eller anden wlycke offuer halsen/ oc gør oss det til synd/ som wi nu holde for en dydelig ting.

Jøderne kunde icke helder see dem om/ ey helder betencke dem/ før end den Romere Vespasianus/ oc straf effter hannem/ hans Søn Titus kom/ oc gjorde Jerusalem/ saa vel som det gandske land/ til en Stenhob/ wi tage oss icke helder vare/ før end disse land (vdi huilcke Guds Søn saa wbarmhjertelige/ vden al affladelse/ dag fra dag/ bliffuer martyret/ dødet/ bespaattit/ forsmaat) falde offuer en hob. Da ville wi alle først/ oc det er da forsilde/ befende/ huor met wi haffde det for- huerffuit.

Nu ville wi endelige tage til det wi haffue sæt oss faare/ oc legge vind paa/ met Guds hielp oc naade/ at giffue til kende/ at saadan Banden oc Guds bespaattelse || heder icke at Bede/ som det actis nu i denne tid/ och skal icke være nogen besynderlig Synd/ men den som bør aldelis inted eller io met en ringe straff at straffis aff Øffrigheden/ och det aleniste paa de arme oc ringe personer/ men de store oc mechtige/ som kunde Svære oc bande/ paa det alderhøyeste oc grumeste/ dem setter mand hen vdi store Embede/ de skulle haffue dubelt sold oc tiuefold sold/ de skulle haffue befalning/ bliffue Fennicke dreyger/ Øffuerste/ høffuismend etc. Met dem ville wi nu i denne tid hiemsøge Tørcken i Constantinopel/ oc slaa den ene Dieffuel met den anden.